

ANNA GRABOWSKA i ANNA NOWICKA

Pracownia Psychofizjologii

Instytut Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego PAN

Pasteura 3, 02-093 Warszawa

e-mail: grabow@nencki.gov.pl

nowicka@nencki.gov.pl

"Jestem przekonany, że mężczyźni i kobiety są tak zasadniczo różni, iż żadne nasze działania nie zdołają zatrzeć lub nawet zredukować tych różnic. Myślę, iż mężczyźni nie muszą się martwić, że kobiety staną się "bezpłciowe", a kobiety – że dotknie to mężczyzn. W rzeczywistości, im większą swobodę pozostawimy obu płciom, by były sobą, tym bardziej podstawowe i nie do wykorzenia okażą się różnice".

Jessie Bernard „The Future of Marriage”.

New York: World, 1972

BYĆ KOBIECĄ, BYĆ MĘŻCZYZNĄ – WSTĘP

Zygmunt Freud zwierzył się: Wielkie pytanie (...) na które nie udało mi się odpowiedzieć w ciągu 30 lat pracy nad kobiecą duszą brzmi „Czego pragnie kobieta”. Zapewne trudność poznania duszy kobiety, jaka była udziałem Freuda, nie odróżnia go od wielu pokoleń mężczyzn, żyjących zarówno przed nim, jak i po nim. Zapewne też na podobny problem trafiają kobiety, gdy próbują zrozumieć motywy działania mężczyzn. Skąd się te trudności biorą? Czy rzeczywiście świat męski i kobiecy oddziela bariera wynikająca z zasadniczej odmienności konstrukcji naszych mózgów? W ostatnim czasie można zaobserwować intensyfikację badań dotyczących biologicznych, psychologicznych i klinicznych aspektów różnic płciowych. Tematyka ta rodzi zrozumiałe emocje, ze względu na szerokie implikacje społeczne, jakie się z nią wiążą. Ponieważ w obiegu społecznym krąży wiele niesprawdzonych, a często i fałszywych opinii dotyczących odmienności dwóch płci, istnieje naszym zdaniem potrzeba wydania publikacji, która w sposób przystępny, ale rzetelny i zgodny z danymi naukowymi naświetli to zagadnienie. Ni-

niejszy zeszyt KOSMOSU jest próbą wyjścia naprzeciw tym potrzebom.

Prezentowane prace przedstawiają problematykę różnic płciowych z bardzo różnej perspektywy. Artykuły S. DULKI, K. KULI i J. SŁOWIKOWSKIEJ-HILCZER, A. CZARNECKIEJ oraz A. GRABOWSKIEJ wprowadzają Czytelnika w świat biologicznych uwarunkowań płciowości człowieka. Mowa jest w nich nie tylko o tym, jak różnicuje się płeć (zarówno biologiczna, jak i psychiczna), ale też i o tym, jaki wpływ mają czynniki biologiczne (w tym hormony) na organizację anatomiczną i funkcjonalną mózgu. W artykule Z. LWA-STAROWICZA oraz S. DULKI i K. KULI znajdują czytelnicy interesujące informacje dotyczące tego, czym różni się życie seksualne kobiet i mężczyzn, a także jakie są kulisy powstawania odmiennej orientacji płciowej (homoseksualizmu) czy transseksualizmu.

Kolejne trzy artykuły, opracowane przez W. CIARKOWSKĄ, K. RYMARCZYK i A. TARNOWSKIEGO, przedstawiają zróżnicowanie funkcji psychicznych oraz zdolności, jakie przejawiają dwie płcie. Barwną ilustracją tych różnic jest

artykuł A. TARNOWSKIEGO, traktujący o osiągnięciach kobiet jako pilotów.

Obszerną część numeru stanowią prace kliniczne, przygotowane przez A. CZŁONKOWSKĄ i A. KOBAYASHI, A. KASPEROWICZ-DĄBROWIECKĄ, S. PUŻYŃSKIEGO, A. ARASZKIEWICZA i M. PŁOCKĄ-LEWANDOWSKĄ oraz E. PILACZYŃSKĄ-JODKIEWICZ. Mają one formę raportu z badań i omówienia literatury traktującej o różnicach (i ich przyczynach) częstości występowania i przebiegu niektórych chorób. Różnice te dotyczą udarów mózgu, alkoholizmu, depresji, schizofrenii i zaburzeń obsesyjno-kompulsyjnych. Listę tą uzupełnia praca T. GAŁKOWSKIEGO i E. PISULI opisująca zjawisko autyzmu.

Zagadnienie różnic płciowych w ujęciu dzisiejszej psychologii społecznej przedstawia w swej pracy M. SZAFRAŃSKI. Ostatni z serii prezentowanych artykułów, autorstwa R. HERZOG, dotyka kontrowersyjnego poglądu, zgodnie z

którym sposób uprawiania nauki (kryterium „naukowości”) odpowiada raczej „męskiemu” niż „kobiecu” stylowi myślenia.

Oczywiście mamy świadomość, że niniejsza publikacja nie rozwiązuje wielu ciągle kontrowersyjnych kwestii dotyczących różnic płciowych. Mamy jednakże nadzieję, że wysiłki podejmowane w kierunku poznania tych różnic i ich uwarunkowań mogą przyczynić się do pokonywania barier dzielących dwie płcie.

W przygotowaniu publikacji wzięło udział wielu wybitnych specjalistów, którym składamy serdeczne podziękowanie za ich wkład w to nasze wspólne „dzieło”. Mamy nadzieję, że spotka się ono z pozytywnym przyjęciem Czytelników KOSMOSU i będzie zacznem dalszej dyskusji.

